

Memo stand van zaken Sociaal Domein, mei 2013

Inleiding

In de commissie Samenleving van 9 april jl. is bij de behandeling van de notitie "Aanpak implementatie decentralisaties" afgesproken dat maandelijks aan de commissie een Memo wordt toegezonden, waarbij informatie wordt gegeven over de actuele ontwikkelingen, c.q. de voortgang met betrekking tot de verschillende decentralisaties (en de aanpalende terreinen).

In de voorliggende memo wordt ingegaan op de actuele ontwikkelingen (periode april/mei 2013) van het sociaal domein in het algemeen en de decentralisaties Jeugdzorg en AWBZ, Participatiewet in het bijzonder.

Leeswijzer

In het onderstaande gaan we achtereenvolgens in op:

1. Sociaal Akkoord: gevolgen Participatiewet, 11 april 2013
2. Brief ministerie BZK en VNG: inventarisatie samenwerking op het sociaal domein, 19 april 2013
3. Brief ministerie VWS: hervormingen langdurige zorg, 25 april 2013
4. Regionale onderzoeken op het vlak van de decentralisatie Awbz
5. Gemeentemonitor provinciale jeugdzorg
6. Pilot Passend Onderwijs

De actuele ontwikkelingen op het gebied van Paswerk worden u separaat ter informatie toegezonden.

1. Sociaal Akkoord: gevolgen Participatiewet, 11 april 2013

In het Regeerakkoord is de Participatiewet als opvolger van de Wet Werken naar Vermogen (WWnV) aangekondigd. Eén Participatiewet die de WWB, de WSW en een deel van de Wajong samenvoegt met een beoogde ingangsdatum van 1-1-2014.

Op 11-4-2013 hebben werkgevers, werknemers en kabinet een Sociaal Akkoord gesloten dat belangrijke gevolgen heeft voor de beoogde Participatiewet. Zo wordt de invoering van de wet een jaar uitgesteld (van 2014 naar 2015), krijgt de zogenoemde quotumregeling een andere invulling en komen er in plaats van de huidige 90 SW-bedrijven 35 regionale Werkbedrijven (met tripartiete aansturing) in de 35 arbeidsmarktregio's.

Over de gevolgen van het Sociaal Akkoord bestaat nog veel onduidelijkheid en zorg bij gemeenten (zie o.a. de ledenbrieven van de VNG: BB/U2011300557/16-4-2013 en BB/42011300598/19-4-2013). Gemeenten zijn, ondanks verzoeken van de VNG, niet betrokken geweest bij de totstandkoming van het Sociaal Akkoord, terwijl zij wél inhoudelijk en financieel verantwoordelijk worden voor de uitvoering van de Participatiewet. In juni 2013 komt de staatssecretaris met een contourenbrief met de grote lijnen wat er ten opzichte van de vorige versie van de Participatiewet (van vóór het Sociaal Akkoord) concreet gaat veranderen. In de volgende memo's komen we hier op terug. Tevens verwijzen we naar de separaat aangeboden memo over de actuele ontwikkelingen met betrekking tot Paswerk.

2. Brief ministerie BZK en VNG: inventarisatie samenwerking op het sociaal domein, 19 april 2013

Bij schrijven d.d. 19 april 2013 hebben het ministerie van BZK en de VNG gezamenlijk nadere informatie gegeven over de wijze waarop door gemeenten vóór 31 mei a.s. inzicht gegeven dient te worden over de samenwerking op het sociale domein.

Samengevat wordt aangegeven dat de VNG via een actieve uitvraag bij regio's de huidige, feitelijke samenwerking op het sociaal domein tussen gemeenten en tussen gemeenten en zorgaanbieders/ cliëntenorganisaties in kaart zal brengen. De informatie wordt door de VNG opgehaald via een door de gemeenten van Zuid-Kennemerland gezamenlijk in te vullen (korte) vragenlijst voor zowel de decentralisatie van de Jeugdzorg als de decentralisatie op het vlak van de AWBZ. De invulling van de vragenlijsten wordt in de eerste helft van mei regionaal ambtelijk voorbereid. De lijsten worden vervolgens - na afstemming in het Portefeuillehouderoverleg Jeugd, Onderwijs, Sport, Welzijn, Zorg en Wmo Zuid-Kennemerland van 23 mei a.s. - aangeboden aan de afzonderlijke colleges.

Conferentie wethouders KAM-regio, 25 april 2013

Op 25 april jl. heeft een door de gemeenten Haarlem en Haarlemmermeer georganiseerde wethoudersconferentie plaatsgevonden over bovenlokale/bovenregionale samenwerking in het sociaal domein. Hierbij waren de betrokken wethouders uit de KAM-regio (Kennemerland en Amstelland-Meerlanden) aanwezig.

Tijdens de conferentie is geconcludeerd dat het - gelet op de geografische, sociaal-economische en demografische complexiteit - in de noordelijke Randstad een congruente samenwerking voor allerlei taken niet wenselijk lijkt; samenwerken kan op verschillende manieren. Op andere beleidsterreinen is dat eerder ook al gebleken, bijvoorbeeld bij de Veiligheidsregio's, de Regionale Uitvoeringsdiensten en de arbeidsmarktregio's.

De regio's Zuid-Kennemerland, IJmond, Amstelland-Meerlanden en de gemeenten Amsterdam en De Ronde Venen vormen voor de betrokken gemeenten de buitencontouren van een gebied waarbinnen op verschillende wijzen (vanuit de inhoud) kan worden samengewerkt vanuit een gelaagde structuur met als uitgangspunt: lokaal doen wat lokaal kan. Dat doet recht aan de belangrijkste reden waarom het Rijk taken in het sociale domein overhevelt naar de gemeenten. En biedt maatwerk in plaats van een blauwdruk.

Afgesproken is dat - naast de door de afzonderlijke regio's in te vullen vragenlijsten - gezamenlijk (optioneel) een bovenregionale brief zal worden verzonden naar de VNG (copie ministerie BZK), waarin het bovenstaande, c.q. de specifieke situatie i.c. van de noordelijke Randstad onder de aandacht wordt gebracht. De conceptbrief zal worden aangeboden aan het Portefeuillehouderoverleg Jeugd, Onderwijs, Sport, Welzijn, Zorg en Wmo Zuid-Kennemerland van 23 mei a.s. en vervolgens aan het college.

Ambtelijke samenwerking: inhoudelijke verkenningen (eerste helft mei 2013)

In de eerste helft van mei zijn/worden door ambtelijke werkgroepen zowel op het gebied van de decentralisatie Jeugdzorg als op het vlak van de decentralisatie AWBZ inhoudelijke verkenningen uitgevoerd naar de meest geëigende schaalgrootte voor inkoop, toegang en uitvoering per onderdeel van de decentralisaties. Deze verkenningen worden door ambtenaren van de gemeenten in de KAM-regio (Kennemerland, Amstelland/Meerlanden) gezamenlijk uitgevoerd. Aan de hand van de resultaten van deze verkenningen kan worden bezien op welke schaal (lokaal, bovenlokaal, regionaal, bovenregionaal, c.q. met welke gemeenten) en op welke wijze de toegang tot, de inkoop van en het aanbod van voorzieningen concreet in de komende periode kan worden uitgewerkt. Deze verkenningen worden op 23 mei a.s. gepresenteerd aan het Portefeuillehouderoverleg Jeugd, Onderwijs, Sport, Welzijn, Zorg en Wmo Zuid-Kennemerland.

3. Brief ministerie VWS: hervorming langdurige zorg, 25 april 2013

In het Regeerakkoord zijn maatregelen aangekondigd die de langdurige zorg - en in het verlengde daarvan de Wet maatschappelijke ondersteuning - betreffen. Bij brief van 25 april 2013 geeft de Minister van VWS een nadere uitwerking en aanpassing van het Regeerakkoord.

In de brief wordt eerst ingegaan op de noodzaak en de motieven tot hervorming van de langdurige ondersteuning en zorg, te weten: het verbeteren van de kwaliteit van ondersteuning en zorg, het vergroten van de betrokkenheid in de samenleving (meer voor elkaar zorgen) en de financiële houdbaarheid van de langdurige zorg en ondersteuning.

Uitgangspunten bij deze hervorming van de langdurige zorg en ondersteuning zijn:

- uitgaan van wat mensen (nog) wel kunnen in plaats van wat zij niet kunnen.
- als ondersteuning nodig is, wordt allereerst gekeken naar het eigen, sociale netwerk en de financiële mogelijkheden van betrokkenen en wordt hulp dichtbij georganiseerd.
- voor wie - ook met steun van de omgeving - niet (meer) zelfredzaam kan zijn, is er altijd (op participatie gerichte) ondersteuning en/of passende zorg.
- de meest kwetsbare mensen krijgen recht op passende zorg in een beschermende, intramurale omgeving in een nieuwe kern-AWBZ.

In de brief worden vervolgens de volgende onderdelen uitgewerkt:

- a. participeren in eigen omgeving met steun via de Wmo
- b. samenhangende zorg in de Zorgverzekeringswet
- c. recht op zorg voor kwetsbare mensen via de kern-AWBZ

In het onderstaande beperken we ons tot de belangrijkste onderwerpen van sub a: het weergeven van de maatregelen die betrekking hebben op het participeren in de eigen omgeving (met steun van de Wmo).

Hulp bij het huishouden

In afwijking van het Regeerakkoord kunnen in 2014 ook nieuwe cliënten een beroep doen op de Hulp bij het huishouden (Wmo). Wel wordt voor de gemeenten een korting op het budget doorgevoerd (in 2014 landelijk 90 miljoen euro). De in het Regeerakkoord aangekondigde omvorming van de Hulp bij het huishouden in een voorziening voor mensen die het echt nodig hebben en er zelf niet in kunnen voorzien (financieel) wordt gehandhaafd. Gemeenten houden echter 60% in plaats van 25% van de huidige financiële middelen.

Hulpmiddelen

Het kabinet gaat er vanuit dat gemeenten kunnen besparen op de uitgaven voor hulpmiddelen. De uitkering uit het Gemeentefonds kent hierdoor op landelijk niveau een verlaging van structureel € 50 miljoen.

Extramurale begeleiding, kortdurend verblijf en daarbij behorend vervoer

Per 2015 kan - gelet op de betreffende decentralisatie - voor deze functies geen beroep meer worden gedaan op de Awbz. Circa 75% van het budget wordt overgeheveld naar gemeenten voor ondersteuning.

Extramurale persoonlijke verzorging

Per 2015 kan ook voor deze functie geen beroep meer worden gedaan op de Awbz. Gemeenten ontvangen circa 85% van het betreffende budget.

Langer zelfstandig wonen (extramuralisering)

Uitgangspunt is dat mensen langer zelfstandig blijven wonen. In het regeerakkoord is dit vertaald in het niet langer in aanmerking komen voor verblijf in een instelling voor mensen met een zorgzwaarte niveau 3 en 4 (een lichtere intramurale indicatie). In de brief van 25 april wordt aangegeven dat het kabinet in de uitwerking van het begrip 'langer zelfstandig wonen' rekening gaat houden met de mogelijkheden en specifieke kenmerken van cliënten in plaats van categorieën uit te sluiten. Ook met deze differentiatie (verzachting) zullen meer mensen dan nu het geval is met ondersteuning en zorg thuis moeten blijven wonen.

Maatwerkvoorziening inkomenssteun

Per 1 januari 2014 worden bestaande regelingen voor financiële compensatie zoals de Wet tegemoetkoming chronisch zieken (WTCZ) en de Compensatie Eigen Risico (CER) afgeschaft en vervangen door een vangnet bij de gemeenten, oplopend tot (landelijk) circa € 700 miljoen structureel vanaf 2017. Gemeenten kunnen hiermee maatwerk bieden door het compenseren van beperkingen met voorzieningen via de Wmo of door het geven van directe inkomenssteun via de bijzondere bijstand.

Sociale wijkteams

Het kabinet investeert € 50 miljoen in het opzetten van sociale wijkteams binnen gemeenten. Hiermee wordt beoogd dat de ondersteuning vanuit het sociale domein beter afgestemd kan worden op de zorg uit het medische domein.

Begeleid wonen

Het kabinet is van mening dat het begeleid wonen dat gericht is op participatie beter past in het gemeentelijk domein dan in de Awbz. Gemeenten worden mogelijk per 2015 verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen met psychiatrische problemen, waarbij niet behandeling, maar op participatie gerichte ondersteuning vanuit een beschermende woonomgeving centraal staat. Vooralsnog worden primair de centrumgemeenten hiervoor verantwoordelijk.

Herinrichting Wet maatschappelijke ondersteuning

Het kabinet constateert dat de nieuwe en belangrijke rol die gemeenten gaan vervullen bij de ondersteuning van burgers vraagt om een herijking van de Wmo. Later dit jaar wordt in dit verband een nieuw integraal wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd.

Cliëntondersteuning

De middelen voor cliëntondersteuning worden per 2015 overgeheveld naar gemeenten (budget ten behoeve van inzet MEE).

4. Regionale onderzoeken op het vlak van de decentralisatie AWBZ

Gemeenten hebben behoefte aan betrouwbare en vergelijkbare cijfers over de extramurale begeleiding (inclusief vervoer), de persoonlijke verzorging en het kortdurend verblijf ter voorbereiding op de decentralisatie van de Awbz. In het onderstaande wordt kort ingegaan op de stand van zaken van 2 onderzoeken die de gemeenten van Zuid-Kennemerland met provinciale middelen (budget Regionaal Sociale Agenda) laten uitvoeren.

Tevens wordt kort ingegaan op een onderzoek gericht op doelgroepenvervoer. Dit onderzoek wordt op het niveau van de KAM-regio (Kennemerland en Amstelland Meerlanden) met financiële ondersteuning van de provincie (eveneens het budget Regionaal Sociale Agenda) uitgevoerd.

❖ Impactmonitor AWBZ Zuid-Kennemerland

Aan Bureau HHM is door de gemeenten van Zuid-Kennemerland opdracht verstrekt om een inventarisatie te maken van de cliënten waarmee de gemeenten per 2015 in het kader van de decentralisatie van de AWBZ te maken krijgen.

Het betreffende rapport, dat in april jl. is geleverd, biedt per gemeente inzicht in de verwachte aantallen cliënten op het vlak van extramurale begeleiding (inclusief vervoer), persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf. Voor de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude is sprake van circa 64 unieke cliënten (met in 34% van de gevallen meerdere indicaties).

Tevens wordt in het rapport inzicht gegeven in de afname van de zorg en de hiermee gemoeid zijnde kosten. De kosten die op dit moment voor de inwoners van Haarlemmerliede en Spaarnwoude vanuit de AWBZ gemaakt worden, bedragen volgens het rapport circa 853.000 euro; benadrukt wordt dat dit sec een globale schatting is, uitgaande van gemiddelde tarieven en 75% werkelijke zorgafname.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat er door HHM aan de gemeenten tevens een online monitor zal worden geleverd met resultaten op wijkniveau.

Het onderzoek wordt op 23 mei a.s. aangeboden aan het Portefeuillehouderoverleg Jeugd, Onderwijs, Sport, Welzijn, Zorg en Wmo Zuid-Kennemerland en vervolgens aan de afzonderlijke colleges.

❖ Verkenning mogelijkheden voor kanteling AWBZ Zuid-Kennemerland

Aan Bureau HHM is door de gemeenten van Zuid-Kennemerland tevens opdracht verstrekt om de mogelijkheden te verkennen voor een kanteling in het begeleidings- en ondersteuningsaanbod voor de cliënten waarmee de gemeenten per 2015 in het kader van de decentralisatie van de AWBZ te maken krijgen.

Bureau HHM heeft een verkenning uitgevoerd voor 29 cliëntgroepen. Bezien is of en zo ja welke mogelijkheden er zijn voor een andere vorm van begeleiding en ondersteuning (inclusief financiële doorrekening). De mogelijkheden die per cliëntgroep worden onderzocht betreffen onder andere: nadere inzet van het sociaal netwerk, nadere inzet van informele zorg, collectieve in plaats van individuele ondersteuning, algemene in plaats van individuele of collectieve ondersteuning en de inzet van technologische ondersteuning. Tevens wordt gewezen op de (besparing)mogelijkheden door een andere invulling van het vervoer, het gebruik van vastgoed en een vermindering van de bureaucratische uitvoeringshandelingen van organisaties.

Recent is een concept van de verkenning door Bureau HHM geleverd en ambtelijk besproken. Op korte termijn wordt de definitieve versie verwacht. Voorafgaand hieraan vindt in juni a.s. bespreking met aanbieders plaats (toetsing op haalbaarheid).

❖ Onderzoek doelgroepenvervoer

Aan Bureau Panteia is door de gemeente Haarlemmermeer opdracht verstrekt om voor de gemeenten van de KAM-regio (Kennemerland en Amstelland-Meerlanden):

- a. de bestaande vervoersstromen inzichtelijk te maken op het vlak van Wmo-vervoer, Wsw-vervoer, AWBZ-vervoer en leerlingenvervoer; en vervolgens
- b. aan te geven op welke wijze de verschillende vervoersstromen zo effectief en efficiënt mogelijk kunnen worden georganiseerd.

Het eerste deel van het onderzoek (inzicht in de vervoersstromen) is recent ambtelijk gepresenteerd. De komende periode zal het tweede deel van het onderzoek worden uitgevoerd. Ook hierbij vindt consultatie van aanbieders plaats.

Een tweede onderzoek voor de KAM-regio, gericht op (nieuwe) vormen van dagbesteding start binnenkort. Ook dit onderzoek wordt uitgevoerd door Bureau Panteia.

5. Gemeentemonitor provinciale jeugdzorg

De provincie Noord-Holland heeft ADD opdracht verstrekt tot het leveren van een zogenoemde Gemeentemonitor jeugdzorg. Na presentatie van deze monitor op 10 april jl. heeft elke gemeente (via een geautoriseerde medewerker) toegang tot inzage gekregen. De online monitor biedt per maand een geactualiseerd overzicht van het beroep dat er op de geïndiceerde en (nu nog) provinciaal gefinancierde jeugdzorg wordt gedaan. De monitor geeft per gemeente inzicht (tot op wijkniveau) in (met name) de volgende onderdelen:

- a. aantal kinderen dat is aangemeld bij aanbieders van jeugd- en opvoedhulp;
- b. het aantal kinderen dat op zorg wacht (wachtlijsten);
- c. het aantal kinderen dat provinciaal gefinancierde jeugdzorg ontvangt;
- d. het aantal kinderen dat uit de provinciale jeugdzorg uitstroomt;
- e. het aantal dagen dat kinderen zorg ontvangen (de hulpduur).

In de komende periode wordt de Gemeentemonitor - aan de hand van ervaringen van de geautoriseerde ambtenaren - verder aangevuld/verbeterd. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de monitor sec de gegevens van de provinciale jeugdzorg betreft: de monitor geeft geen inzicht in de gegevens van de overige vormen van jeugdzorg, zoals de Jeugd GGZ en de Jeugd LVB. De mogelijkheden voor toevoeging hiervan zullen de komende periode worden onderzocht.

6. Pilot Passend Onderwijs

Op 1 augustus 2014 gaat de zorgplicht in op basis van de wetswijziging Passend Onderwijs. Hierdoor krijgen schoolbesturen de zorgplicht, de (financiële) middelen én de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het passend onderwijs.

De scholen voor primair onderwijs in Zuid-Kennemerland werken in dit kader samen in het Samenwerkingsverband passend onderwijs Zuid-Kennemerland. Het samenwerkingsverband dient ervoor te zorgen dat iedere leerling naar school kan en het onderwijsaanbod aansluit bij de onderwijsbehoeften van leerlingen. Een andere verplichting is het minimaal eenmaal in de vier jaar vaststellen van een ondersteuningsplan. Over dit plan dient op overeenstemming gericht overleg met gemeenten te worden gevoerd. De relatie van passend onderwijs met Jeugdzorg is dan één van de belangrijkste aandachtspunten.

Sinds een aantal jaren bestaat in Zuid-Kennemerland een samenwerkingsverband van schoolbesturen: Regionaal Besturenoverleg Onderwijs Zuid-Kennemerland (RBO). Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de PO-Raad hebben het Regionaal Besturenoverleg Onderwijs Zuid-Kennemerland gevraagd om bij wijze van experiment één jaar eerder te starten met de invoering van passend onderwijs voor primair onderwijs. Hiervoor was vereist dat tijdig (vóór 1 mei 2013) een ondersteuningsplan passend onderwijs zou zijn vastgesteld en ingediend bij het Ministerie van OCW.

Naar aanleiding van dit verzoek heeft het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Zuid-Kennemerland het ondersteuningsplan "Goed onderwijs maak je samen" opgesteld. Over dit ondersteuningsplan, dat door de betrokken 25 schoolbesturen en de (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraden wordt onderschreven, is op 28 maart 2013 regionaal een op overeenstemming gericht overleg gevoerd in het Portefeuillehouderoverleg Jeugd, Onderwijs, Sport, Welzijn, Zorg en Wmo Zuid-Kennemerland. Hierbij is afgesproken het ondersteuningsplan voor instemming voor te leggen aan de afzonderlijke colleges. Alle colleges van Zuid-Kennemerland hebben vervolgens hiermee ingestemd (college van Heemstede op 23 april 2013, verseeonnummer 601993 (C-stuk)).

Het ondersteuningsplan is conform de wettelijke eis opgesteld voor een periode van 4 jaar. Het samenwerkingsverband zal, op basis van de ervaringen in het pilotjaar (schooljaar 2013-2014), per 1 augustus 2014 een bijgesteld 4-jarig ondersteuningsplan opstellen en indienen bij de Inspectie van het onderwijs.

Voor gemeenten en schoolbesturen in Zuid-Kennemerland betekent het pilotjaar een jaar waarin de organisatie en inrichting van Passend Onderwijs doorontwikkeld kunnen worden, ervaringen kunnen

worden opgedaan en samenhang met de voorbereidingen van de transitie Jeugdzorg en de doorontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin invulling kan krijgen.

Afdeling Welzijnszaken en IASZ, 13 mei 2013